

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор
Інституту правотворчості та науково-
правових експертиз НАН України,
д.ю.н., проф.,
член-кореспондент НАПрН України

О. О. Кот

2025 року

м. Київ

22 вересня 2025 року

ВИСНОВОК

Інституту правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії наук України про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження Фатхутдінової Інни Володимирівни на тему «Договір таймшеру», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», затвердженої Вченою радою Київського регіонального центру НАПрН України (нині – Інститут правотворчості та науково-правових експертиз НАН України) від 29 червня 2023 року (протокол №6)

Висновок обговорено та затверджено на розширеному засіданні відділу приватноправових досліджень Інституту правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії наук України.

ПРИСУТНІ:

НАУКОВІ СПІВРОБІТНИКИ ІНСТИТУТУ:

Директор Інституту, д.ю.н., проф., член-кореспондент НАПрН України **Кот О. О.**; завідувач відділу приватноправових досліджень, д.ю.н., проф. **Великанова М. М.**; провідний науковий співробітник відділу приватноправових досліджень, д.ю.н., старший дослідник **Булат Є. А.**; головний науковий співробітник відділу приватноправових досліджень, д.ю.н., проф., член-кореспондент НАПрН України **Вінник О. М.**; головний науковий співробітник відділу приватноправових досліджень, д.ю.н., проф., академік НАПрН України **Гриняк А. Б.**; старший науковий співробітник відділу приватноправових досліджень, к.ю.н. **Гуцуляк В. К.** (онлайн формат участі); завідувач відділу дослідження проблем правотворчості та адаптації законодавства України до права ЄС, д.ю.н., проф. **Міловська Н. В.** (онлайн формат участі); старший науковий співробітник відділу приватноправових досліджень, к.ю.н., старший дослідник **Простибоженко О. С.**; старший науковий співробітник відділу приватноправових досліджень, к.ю.н. **Трубаков Є. О.**; головний науковий співробітник відділу приватноправових досліджень, д.ю.н., проф.

Федорченко Н. В.; науковий співробітник відділу приватноправових досліджень, д-р філософії у галузі права **Шевчишин О. І.**; головний науковий співробітник відділу приватноправових досліджень, д.ю.н., проф. **Якубівський І. Є.** (онлайн формат участі).

ЗАПРОШЕНІ:

Аспіранти: **Фатхутдінова І. В.** (здобувачка); **Бакун С. С.** (онлайн формат участі); **Глуценко А. О.** (онлайн формат участі); **Карташов В. В.** (онлайн формат участі); **Назар С. М.** (онлайн формат участі); **Лісовий С.А.** (онлайн формат участі); **Олешко О. М.** (онлайн формат участі); **Отцевич Є. Ю.** (онлайн формат участі); **Панченко Є. В.** (онлайн формат участі); **Чорний І. В.** (онлайн формат участі).

Всього присутні: 23 особи (з них 8 докторів юридичних наук, 3 кандидата юридичних наук, 1 д-р філософії у галузі права – фахівців за профілем поданої на розгляд дисертації), з яких 12 осіб з правом ухвального голосу.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

1. Обговорення дисертації аспірантки Інституту правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії наук України Фатхутдінової Інни Володимирівни на тему «Договір таймшеру», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

СЛУХАЛИ:

1. Доповідь аспірантки Інституту правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії наук України Фатхутдінової Інни Володимирівни на тему «Договір таймшеру».

Фатхутдінова І. В. обґрунтувала актуальність теми дисертаційного дослідження, охарактеризувала ступінь наукової розробленості проблеми на сучасному етапі, визначила мету та завдання наукового дослідження, обґрунтувала методологічну основу дисертації, доповіла основний зміст дослідження, науково-теоретичну та практичну значимість досліджуваної проблеми, ознайомила присутніх з основними результатами дослідження та положеннями, які виносяться на захист, а також сформулювала загальні висновки та рекомендації щодо вдосконалення чинного законодавства України.

Після доповіді Фатхутдінова І. В. відповіла на запитання присутніх.

1. **Головний науковий співробітник відділу приватноправових досліджень, д.ю.н., проф. Якубівський І. Є.** (онлайн формат участі): У роботі автор наголошує, що удосконалено підхід, за яким таймшер може передбачати виникнення складно-структурної власності, в основі якої має місце спільне часткове володіння та користування об'єктом нерухомого майна туристичного призначення по чергово різними співвласниками. Зазначений висновок, на мій погляд, потребує додаткового обґрунтування.

Відповідь. Дякую за запитання. Таймшер є правовим інститутом, в якому може реалізуватися модель «складно-структурної власності», в основі якої спільне часткове володіння та користування об'єктом нерухомого майна туристичного призначення по чергово різними співвласниками.

Складно-структурна власність поєднує ознаки як спільної сумісної, так і спільної часткової власності, адже співвласники володіють на праві власності певною часткою у майні яка може бути прив'язана у таймшері до певного об'єкту, навіть до певної квартири, будинку чи готельного номеру, але частка як така прив'язана не тільки до майна але до часу яким співвласник може користуватися таким майном.

У процесі дослідження ми виявили потребу виділити «просту спільну власність», яка виникає як правило між двома чи декількома співвласниками, і яка не обтяжена, визначеними договором чи законом особливостями здійснення та «складно-структурну спільну власність», що виникає між декількома співвласниками на підставі договору, особливості здійснення якої визначаються договором чи законом і передбачають певні обмеження.

2. Старший науковий співробітник відділу приватноправових досліджень, к.ю.н. Трубаков Є. О.: Які відмінності у змісті договорів таймшеру у залежності від того, який різновид договору укладається.

Відповідь. Дякую за запитання. Здійснено класифікацію договорів таймшеру, зокрема виділено договори: із фіксованим тижнем (споживачеві надається право користуватися кожного року певним тижнем), плаваючим тижнем (споживач може вибрати з певними обмеженнями та визначати, коли користуватися тижнем нерухомим майном) і системою на основі балів (споживачу надаються бали, які він може використовувати для резервування часу у різних об'єктах).

Зміст договору таймшеру буде відрізнятися у залежності від того, який його різновид укладається, – у випадку укладення договору таймшеру з фіксованим часом проживання (тижнем), який залишається доволі поширеним на ринку таймшеру, його істотною умовою буде передбачення чітких днів, в які щороку споживач може користуватися майном для відпочинку до закінчення терміну дії їх договору. У випадку укладення договору таймшеру із гнучким (плаваючим) тижнем, істотною умовою буде передбачення тривалості проживання у приміщенні щорічно (без вказівки на конкретні дати місяця), а також визначення яким чином, буде здійснюватися погодження часу проживання для відпочинку із установником таймшеру. Такий поширений договір таймшеру на основі балів передбачає, що споживачу надаються бали, які він може використовувати для резервування часу у різних об'єктах, які є придатні для відпочинку, у тому числі у різних країнах.

3. Завідувач відділу приватноправових досліджень, д.ю.н., проф. Великанова М. М. (рецензент): На чому ґрунтується висновок автора про необхідність регламентації на законодавчому рівні змісту переддоговірної інформації, яку мають отримати споживачі, як вказана норма буде узгоджуватися із принципом свободи договору?

Відповідь. Дякую за запитання. На рівні ЄС важливою гарантією для захисту споживачів стала вимога щодо мови договору таймшеру та викладу переддоговірної інформації. Директива про права споживачів 2011/83/ЄС, яка діє з 13 червня 2014 року містить ряд інструментів щодо захисту прав споживачів, зокрема про повне узгодження вимог до переддоговірної інформації. Гарантії про право отримати переддоговірну інформацію поширюється на всі договори таймшеру. Важливою є також норма, що у випадку коли споживача не було належним чином проінформовано про своє право на відмову перед укладенням договору, то термін такої відмови продовжується на один рік (тобто загальний строк для відмови буде становити один рік та 14 днів).

На нашу думку, вимоги до змісту переддоговірної інформації, яку мають отримати споживачі, зрозумілою для них мовою, перед укладенням договору таймшеру, зокрема має включати відомості про: предмет договору; можливі обтяження майна, яке передається у таймшер; які права в установника управління щодо управління об'єктом нерухомого майна, які права у споживача щодо користування майном, а також його обов'язки по утриманню такого майна; наявність додаткових витрат, які можуть виникнути при укладенні договору (періодичні збори, у тому числі на непередбачувані витрати, місцеві податки); перелік послуг, які будуть у доступі для споживача (наприклад, додаткові туристичні послуги і їх вартість); право споживача на відмову від договору протягом двох тижнів із дня його укладення; умови та порядок розірвання договору, а також порядок розгляду спорів. У випадку закріплення вказаної вимоги на законодавчому рівні матиме місце належний захист прав споживачів, що узгоджується із принципом свободи договору у контексті принципу захисту слабшої сторони.

4. Завідувач відділу дослідження проблем правотворчості та адаптації законодавства України до права ЄС, д.ю.н., проф. Міловська Н. В. (рецензент, онлайн формат участі): У положеннях, що виносяться захист, автором зазначається, що важливе значення має принцип добросовісності, який передбачає певні стандарти поведінки, які відповідають ознакам чесності, відкритості, поваги до інтересів контрагента за договором таймшеру. Які положення Директиви Європейського Парламенту та Ради 2008/122/ЄС від 14 січня 2009 року про захист споживачів стосовно певних аспектів договорів таймшеру, довгострокових продуктів для відпочинку, перепродажу та обміну потребують імплементації для втілення вимог засади добросовісності?

Відповідь. Дякую за запитання. При визначенні змісту договору таймшеру важливе значення має принцип добросовісності, який передбачає певні стандарти поведінки, які відповідають ознакам чесності, відкритості, поваги інтересів контрагента. Верховний Суд при аналізі концепту добросовісності вказує на положення доктрини, зокрема *venire contra factum proprium*. Крім того, зауважується на статтю I.-1:103 Принципів, визначень і модельних правил європейського приватного права, яка передбачає, що поведінка є суперечливою до критеріїв добросовісності, чесної ділової практики, коли вона не відповідає

попереднім заявам, діям при умові, що той контрагент, який вчиняє собі на шкоду, розумно покладається на них.

Враховуючи положення Директиви Європейського Парламенту та Ради 2008/122/ЄС від 14 січня 2009 року про захист споживачів стосовно певних аспектів договорів таймшеру, довгострокових продуктів для відпочинку, перепродажу та обміну, вважаємо, що у спеціальних нормах закону має бути передбачено положення, яке б гарантувало, що у кожному договорі таймшеру сторони повинні дійти згоди про предмет та ціну договору, передбачити права та обов'язки щодо утримання та користування майном, у тому числі періоди та строки користування, врегулювати умови щодо припинення договору, у тому числі у односторонньому порядку. Вказані положення сприяли б реалізації на практиці принципу добросовісності.

5. Головний науковий співробітник відділу приватноправових досліджень, д.ю.н., проф., академік НАПрН України Гриняк А. Б.: У положеннях, що виносяться на захист, ви пропонуєте авторський підхід до періодизації історичного розвитку правового регулювання договору таймшеру, у четвертому періоді, який на Вашу думку триває із 2020 року і досі ви виділили такі особливості – криза на ринку таймшеру внаслідок пандемії Covid-19, поступове відновлення та тенденцію до пошуку нових моделей таймшеру, у чому полягають зміни на ринку таймшеру в умовах цифровізації?

Відповідь. Дякую за питання. На разі світовий ринок таймшеру становить 22,3 мільйона споживачів таймшеру, 5400 курортів у 121 країні світу. Північна Америка займає великий сегмент вказаного ринку таймшеру з майже половиною всіх курортів і приблизно двома мільйонами власників. Європа займає друге місце серед найбільш домінуючих регіонів із приблизно 22 відсотками власників і понад 1350 курортами.

Загалом проведене дослідження показало, що за більшістю показників 2022 рік став завершальним у кризі, зумовленій пандемією Covid-19, підтвердив, що індустрія таймшеру повернулася до рівня допандемічного. Обсяг продажів і заповнюваність були у 2022 р. на рівні 2019 року або наближалися до 10,5 мільярдів доларів США та майже 78% відповідно.

У європейських країнах спостерігається на сучасному етапі низка проблем на ринку таймшеру, у тому числі обумовлена демографічними тенденціями проблема «старіння власності». Щодо останнього терміну, то під ним фахівці розуміють ситуацію, коли багато власників придбали таймшери у 1980-х чи 1990-х роках і їх середній вік становить приблизно 50–60 років, і з кожним роком він зростає. Вікова демографічна група власників таймшеру у Великій Британії значно вища, ніж у США. Літнім людям значно важче подорожувати, а враховуючи економічні кризи, пандемії, вони намагаються припинити володіння таймшером, а з іншого боку сучасна європейська молодь полюбляє вільні подорожі і не бажає себе обтяжувати договорами таймшеру. Вказану тенденцію та зниження популярності договору таймшеру посилює глобальна цифровізація та можливість гнучко для молоді самостійно бронювати через сайти житло для відпочинку. З огляду на це, для збереження та розвитку ринку

таймшерних послуг необхідне посилення захисту прав споживачів та формування гнучких оновлених опцій.

6. Провідний науковий співробітник відділу приватноправових досліджень, д.ю.н., старший дослідник Булат Є. А. (головуюча на засіданні): В чому полягає відмінності між договором таймшеру із договором оренди житла, у тому числі короткострокової оренди?

Відповідь. Дякую за питання. Враховуючи, що більшість договорів таймшеру передбачають передання споживачам нерухомого майна у користування на певний строк важливо розмежувати договір таймшеру та договір оренди. Варто зауважити, що в обох преамбулах Директив 94/47/ЄС (вже не чинна) та 2008/122/ЄС було вказано, що договір таймшеру не слід вважати орендою у її традиційному понятті, так як при таймшері право користування як об'єкт не можна передати, а також через різні підходи до строків користування та оплати за договорами оренди та таймшеру.

Безумовно, найлегше розмежувати договір таймшеру та договір довгострокової оренди нерухомим майном (відмінності у меті користування житлом, строки договору, порядком користування житлом та доступом до супутніх туристичних послуг).

Більше труднощів виникає при розмежуванні договору таймшеру та договору короткострокової оренди (найму) житлового приміщення, що так поширилися через здачу в оренду апартаментів (квартир), будинків, які належать на праві приватної власності через сайти Booking та Airbnb. Водночас вказані договори мають ряд істотних відмінностей: 1) термін дії договору (у договорах таймшеру термін договору більше одного року і передбачає право користування декілька разів одним чи декількома об'єктами нерухомості, а у договорах короткострокової оренди (найму) житлового приміщення термін договору і термін користування таким приміщенням як правило співпадають); 2) мета використання нерухомого майна (у договорах таймшеру основна мета – відпочинок/відпустка, а у договорах короткострокової оренди (найму) житлового приміщення мета проживання може бути не туристична, а службова чи інша); 3) сторони договору (у договорах таймшеру на стороні засновника таймшеру – юридична особа чи фізична особа, але суб'єкт підприємницької діяльності, а у договорах короткострокової оренди (найму) житлового приміщення збоку орендодавця може бути фізична особа, яка не обов'язково повинна бути підприємцем); 4) предмет договору (у договорах таймшеру він може охоплювати не тільки право користування нерухомим майном, але і доступ до інших туристичних послуг).

Науковий керівник, головний науковий співробітник відділу приватноправових досліджень, д.ю.н., проф. Федорченко Н. В. поінформувала присутніх про виконання Фатхутдіною Інною Володимирівною індивідуального плану роботи аспіранта та про завершення дисертаційного дослідження. Представлене дисертаційне дослідження є одним з перших у вітчизняній юридичній науці комплексним системним дослідженням правової природи договору таймшеру та особливостей правового

регулювання відносин, що ним опосередковуються. В умовах вже наявних процесів правової трансформації в Україні, а саме рекодифікації Цивільного кодексу, акцент зроблено на недостатньому рівні уваги до сфери таймшерних відносин, яка, на думку здобувачки, має суттєвий потенціал в умовах поствоєнного розвитку.

Представлене дисертаційне дослідження є одним з перших комплексних системних порівняльно-правових досліджень договору таймшеру. На дисертаційному рівні проблематику договору таймшеру було досліджено М. В. Музикою у 2023 році. Водночас у межах зазначеного дослідження недостатньо повно розкрито роль таймшеру в контексті процесів післявоєнного відновлення України, а також обмежено охоплено питання захисту прав споживачів та забезпечення балансу інтересів між установниками таймшеру й споживачами, що є необхідним для формування справедливого та ефективного механізму регулювання таймшерних правовідносин.

Відповідно, кваліфікаційна наукова праця І. В. Фатхутдінової, що розпочинається зі встановлення історико-правових особливостей та передумов становлення і розвитку таймшеру в зарубіжних державах та Україні, з'ясуванням правової природи та змісту договору таймшеру у регулюванні приватноправових відносин, містить низку наукових положень, що мають важливе науково-теоретичне значення і практичну спрямованість. Зокрема, в роботі визначено поняття договору таймшеру, доведено недоцільність ототожнення договору таймшеру із договорами оренди житла, у тому числі короткострокової оренди, а також із інвестиційними договорами, обґрунтовано, що зміст договору таймшеру буде відрізнятися у залежності від того, який його різновид укладається, виокремлено загальні та спеціальні ознаки відповідальності за порушення договору таймшеру, здійснено класифікацію системи прав споживачів таймшерних послуг.

За результатами дисертаційного дослідження сформульовані практичні пропозиції, що спрямовані на удосконалення цивільного законодавства України.

Основні положення та висновки, зроблені під час дослідження, відображено у 12 наукових публікаціях, зокрема 5 статей у наукових фахових виданнях і 7 тез доповідей, представлених на науково-практичних конференціях. Аналіз опублікованих І. В. Фатхутдіновою наукових статей і тез доповідей на науково-практичних конференціях дозволяє дійти висновку про належну повноту викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в опублікованих наукових працях.

Все це свідчить про високий теоретичний та практичний рівень дослідження, яке за своїм науковим рівнем є завершеною кваліфікаційною науковою роботою, що відповідає вимогам п. 6–9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44 та може бути рекомендоване до захисту.

В ОБГОВОРЕННІ ВЗЯЛИ УЧАСТЬ:

1. Завідувач відділу приватноправових досліджень, д.ю.н., проф. Великанова М. М. (рецензент) підкреслила, що актуальність теми дисертаційного дослідження Фатхутдінової Інни Володимирівни не викликає сумніву. Останнім часом у наукових публікаціях наголошується на європейському підході забезпечення максимальної свободи учасників договірних відносин та застосуванню виключно правомірних та пропорційних обмежень із гарантуванням справедливості та недискримінації, забезпечення захисту інтересів слабших контрагентів (споживачів) та балансу публічних і приватних інтересів. Роль договору як основного регулятора приватноправових відносин підвищується та зміщуються акценти з нормативного в бік індивідуального регулювання таких відносин шляхом розширення меж правового регулювання за рахунок передання ініціативи із забезпечення окремих аспектів його здійснення учасникам договірних відносин.

Сфера туризму в Україні має великий потенціал, зважаючи на мальовничу природу, культурні пам'ятки, стародавню та сучасну історію. Туризм може бути ресурсом як для особистого відновлення від наслідків війни, так і відродження країни, залучення інвестицій, розвитку інфраструктури, створення додаткових робочих місць. Безумовно, цьому має сприяти і належне правове регулювання, що повинне спиратись на глибокий науковий аналіз закономірностей розвитку приватних відносин у туристичній галузі та врахування найкращих зарубіжних практик. Враховуючи, що наразі відбувається процес рекодифікації Цивільного кодексу України та адаптації національного законодавства до стандартів права Європейського Союзу, це створює необхідність проведення комплексного системного наукового дослідження договору таймшеру як інструменту, що може позитивно вплинути на розвиток туризму.

Актуальність рецензованої дисертації для вітчизняної цивілістичної доктрини посилюється з урахуванням того, що на сьогодні майже відсутні комплексні, системні дослідження договору таймшеру. Тому праця, у якій сформовані нові теоретичні положення, що спрямовані на вдосконалення механізму договірного регулювання таймшерних відносин в Україні у аспекті глобалізаційних та цифровізаційних процесів, а також необхідності гарантування захисту прав споживачів, є гідним внеском в розвиток науки цивільного права. Усе це дає підстави для висновку, що тема рецензованої дисертації є актуальною та має важливе практичне значення.

Усі структурні елементи дисертації та її основні положення є взаємоузгодженими, вони об'єднані в єдиній логічній і науково-виваженій концепції. Структура роботи видається теоретично обґрунтованою, відповідає поставленим завданням, об'єкту та предмету дослідження. За предметом дослідження обрана тема цілком відповідає проблематиці дисертаційних досліджень за спеціальністю 081 «Право» (08 «Право»). Аналіз дисертаційного дослідження дає підставу стверджувати, що мета, яку поставила перед собою

здобувачка – формування нових теоретичних положень, що спрямовані на вдосконалення механізму договірного регулювання таймшерних відносин в Україні у аспекті глобалізаційних та цифровізаційних процесів, а також необхідності гарантування захисту прав споживачів – загалом досягнута.

Дисертаційне дослідження виконано здобувачкою у відділі приватноправових досліджень Інституту правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії наук України в межах тем науково-дослідної роботи «Взаємодія правової держави, громадянського суспільства та особи: правові аспекти, практичні реалії, прогностичні зміни» (номер держаної реєстрації 0121U100150) та «Рекодифікація (оновлення) цивільного законодавства України в контексті виконання євроінтеграційних зобов'язань» (номер держаної реєстрації 0124U001503).

Проведений аналіз дисертаційного дослідження свідчить про наявність у дисертантки ґрунтовних навичок застосування методології наукової діяльності. І. В. Фатхутдінова вдало використала філософські, загальнонаукові та спеціальні методи. Для розкриття сутності таких понять, як «договір таймшеру», «складно-структурна власність», «установник таймшеру», «споживач», «механізм договірного регулювання», «квазіінвестиційний інструмент» «правовий статус сторони договору», «предмет договору таймшеру», «виконання договору» дисертантка послуговувалася діалектичним методом пізнання. Застосування авторкою історичного методу сприяло дослідженню генези становлення таймшеру в зарубіжних державах та Україні. Порівняльно-правовий метод здобувачкою використано при аналізі зарубіжних підходів до правового регулювання таймшерних відносин, встановлення вимог до форми та змісту договору таймшеру, врегулювання захисту прав споживачів, застосування медіації учасниками таймшерних відносин для вирішення спорів.

Дисертантка вміло використала метод аналізу, синтезу, індукції та дедукції, що дозволило їй встановити особливості концепції «складно-структурної власності» та таймшеру в регулюванні приватноправових відносин, з'ясувати підстави для притягнення сторін до цивільно-правової відповідальності за порушення умов договору таймшеру, а також виявити специфіку захисту прав споживачів. Заслуговує на увагу й застосування функціонального методу, за допомогою якого було з'ясовано правові наслідки належного та неналежного виконання договору таймшеру, особливості цивільно-правової відповідальності за порушення сторонами договірних зобов'язань, та методу моделювання, що дав змогу розробити низку пропозицій щодо удосконалення цивільного законодавства з метою впровадження положень європейських директив та формування правової визначеності у сфері таймшерних відносин.

У дисертації вирішено важливе для розвитку доктрини цивільного права нове наукове завдання: обґрунтовано напрями вдосконалення механізму договірного регулювання таймшерних відносин в Україні у аспекті глобалізаційних та цифровізаційних процесів, а також необхідності гарантування захисту прав споживачів. На основі аналізу українського та

зарубіжного законодавства, вивчення правозастосовної практики та цивілістичної доктрини всебічно досліджено концепцію «складно-структурної власності», правову природу та зміст договору таймшеру, особливості виконання зобов'язань за договором таймшеру та відповідальність сторін за порушення його умов, правовий статус споживачів та захист їх прав.

Загалом, аналіз тексту дисертації, опублікованих наукових праць за темою дисертації свідчить, що результати дисертаційного дослідження І. В. Фатхутдінової є достовірними, а сформульовані висновки, узагальнення та пропозиції відповідають зазначеним рівням наукової новизни.

Зокрема вперше дисертанткою обґрунтовано, що зміст договору таймшеру залежить від того, який його різновид укладається. Якщо укладається договір таймшеру з фіксованим часом проживання, його істотною умовою буде передбачення конкретних днів, в які щороку споживач може користуватися майном для відпочинку до закінчення терміну дії їх договору. У випадку укладення договору таймшеру із гнучким (плаваючим) періодом, істотною умовою буде передбачення тривалості проживання у приміщенні щорічно (без вказівки на конкретні дати місяця), а також визначення яким чином, буде здійснюватися погодження часу проживання для відпочинку із установником таймшеру.

З позиції наукової значимості заслуговує на увагу запропоноване здобувачкою удосконалення підходу, за яким таймшер може передбачати виникнення складно-структурної власності, в основі якої має місце спільне часткове володіння та користування об'єктом нерухомого майна туристичного призначення почергово різними співвласниками.

Позитивно може бути сприйнято і додаткове обґрунтування доцільності виділення «простої спільної власності», яка виникає як правило між двома чи декількома співвласниками і не обтяжена визначеними договором чи законом особливостями здійснення, та «складно-структурної спільної власності», що виникає між декількома співвласниками на підставі договору, особливості здійснення якої визначаються договором чи законом і передбачають певні обмеження.

Схвально сприймається проведений авторкою ґрунтовний порівняльний аналіз національного законодавства щодо захисту прав споживачів та Директив ЄС з точки зору їх узгодженості та напрямів гармонізації українського законодавства. Такий підхід дав змогу дисертантці не лише виявити прогалини у нормативному регулюванні відносин, що виникають із договору таймшеру, а й запропонувати шляхи їх заповнення.

Позитивно сприймається і досить широке використання судової практики з питань регулювання відносин, які виникають з договорів про надання послуг і, зокрема, договору таймшеру. Це додатково ілюструє практичну цінність такого дослідження та достатність і достовірність його емпіричної бази. Таке використання судової практики дало змогу здобувачці зробити аргументовані висновки та запропонувати зміни і доповнення до чинного законодавства.

Результатом комплексного дослідження договору таймшеру є запропоновані авторкою зміни та доповнення до Цивільного кодексу України, а також спеціального законодавства.

Загалом у рамках стислого аналізу рецензованої дисертації неможливо охопити всі наукові здобутки її авторки; абсолютна більшість положень новизни заслуговують на підтримку; достатньо аргументованими є низка інших наукових тез та висновків дослідження; викликають інтерес з точки зору їх новизни, наукового та практичного значення низка ідей, висловлених у дисертації, які не відображені у висновках та положеннях новизни.

У цілому зміст роботи засвідчує комплексний та системний підхід до дослідження, фахове вирішення завдань дисертації та її наукову новизну. Положення, які винесені на захист, за змістом відповідають зазначеним в дисертації рівням наукової новизни (уперше, удосконалено, набуло подальшого розвитку), а їх науковий рівень та вся дисертація в цілому відповідає рівню дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії з наукової спеціальності, за якою робота подана до захисту.

За своїм змістом дисертаційна робота І. В. Фатхутдінової свідчить, що здобувачка набула тих навичок та компетентностей, що визначені Стандартом вищої освіти зі спеціальності 081 Право для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти та напрямкам досліджень відповідно до освітньо-наукової програми «Право». Дисертаційна робота є завершеною науковою працею і свідчить про наявність особистого внеску авторки у розвиток наукових вчень про договір таймшеру.

Оцінка тексту дисертаційного дослідження, а також його результатів (висновків, пропозицій та рекомендацій) дає підстави стверджувати, що дисертанткою було дотримано загальноновизнані стандарти та вимоги академічної доброчесності. Зокрема, було належним чином оформлено посилання на наукову літературу, аналітичні матеріали та нормативно-правові акти, дотримано вимоги законодавства про захист авторських прав. У роботі не виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату чи інших проявів академічної недоброчесності.

Дисертаційна робота написана українською мовою офіційно-діловим стилем мовлення. Авторкою використано загальноприйнятту правничу термінологію. Системний аналіз дисертаційного дослідження свідчить, що всі структурні частини дисертаційного дослідження пов'язані між собою і є логічним продовженням попередніх теоретичних висновків, узагальнень та пропозицій дисертантки. Дисертаційна робота оформлена відповідно до вимог наказу МОН України від 12 січня 2017 р. №40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

Зроблені висновки та пропозиції за дисертаційним дослідженням мають й практичну спрямованість та можуть бути використані у нормотворчій діяльності, науково-дослідній сфері, в правозастосовній практиці суду та навчальному процесі.

Основні наукові результати дисертації висвітлені у дванадцяти наукових публікаціях, серед них п'ять статей у фахових виданнях України та сім тез у збірниках матеріалів науково-теоретичних та науково-практичних конференцій. Відтак, дисертація пройшла належну апробацію і є самостійною науковою працею, яка має завершений характер.

Разом з тим, позитивно оцінюючи проведену наукову роботу, необхідно зазначити, що дисертаційне дослідження містить низку положень, висновків, пропозицій і рекомендацій, які є дискусійними, або які доцільно додатково обґрунтувати у процесі публічного захисту роботи.

1. У пункті 5 новизни рівня «вперше» та пункті 6 висновків за дисертацією авторка визначає зміст договору таймшеру, зазначаючи, що у спеціальних нормах закону має бути передбачено, що у кожному договорі таймшеру сторони повинні дійти згоди про предмет та ціну договору, передбачити права та обов'язки щодо утримання та користування майном, у тому числі періоди та строки користування, врегулювати умови щодо припинення договору, у тому числі у односторонньому порядку. Перед цим здобувачка наголошує, що істотною умовою договору таймшеру є предмет договору.

У підрозділі 2.2 роботи авторка характеризує як істотні такі умови договору таймшеру: предмет, ціна, строки користування майном для відпочинку. І лише наприкінці цього підрозділу зазначає, що у кожному договорі таймшеру сторони повинні також передбачити права та обов'язки щодо утримання та користування майном, врегулювати умови щодо припинення договору, у тому числі у односторонньому порядку. А на стор. 99 у підрозділі 2.3 здобувачка наголошує, що однією із істотних умов договору таймшеру має бути якість послуг, які надаються за договором.

У зв'язку з цим потребує додаткового уточнення позиція дисертантки щодо таких умов договору, як права та обов'язки щодо утримання та користування майном і умови щодо припинення договору, у тому числі у односторонньому порядку. Вони є істотними умовами договору таймшеру, без погодження яких він не може вважатись укладеним, чи обов'язковими умовами? Якість послуг, які надаються за договором таймшеру є окремою істотною умовою цього договору, чи все ж таки входить до предмету договору таймшеру?

2. Характеризуючи у підрозділі 2.4 роботи цивільно-правову відповідальність сторін за порушення умов договору таймшеру, дисертантка робить висновок, що за договором таймшеру на споживачів може бути покладена як часткова, так і солідарна відповідальність. При цьому попередньо нею наводились лише доктринальні положення щодо розмежування часткової, солідарної та субсидіарної відповідальності.

Разом з тим, у пункті 6 новизни на рівні «вперше», на стор. 121 роботи та у висновках до другого розділу на стор. 125 здобувачка як спеціальну ознаку цивільно-правової відповідальності за договором таймшеру виділяє те, що така відповідальність є переважно частковою, враховуючи множинність суб'єктного

складу (на стороні споживачів). Далі на стор. 121 зазначає, що за видом цивільно-правова відповідальність за договором таймшеру може бути частковою та солідарною.

Відтак, хотілося б почути аргументацію авторки щодо можливості застосування як часткової, так і солідарної відповідальності до споживачів; у якому разі має місце часткова, а коли солідарна відповідальність. Також незрозумілим залишилось питання чому у відносинах таймшеру не можливе застосування субсидіарної відповідальності? Чи можливе?

Проте, висловлені зауваження не торкаються концептуальних положень дисертаційного дослідження, у своїй більшості стосуються дискусійних проблем, не применшують належного рівня рецензованого дослідження і не впливають на загальну позитивну оцінку роботи та на її наукову і практичну цінність.

Дисертація є цілісною, завершеною за змістом, самостійною науковою працею, що містить теоретично обґрунтовані новітні наукові результати, які у своїй сукупності спрямовані на вдосконалення механізму договірного регулювання таймшерних відносин в Україні у аспекті глобалізаційних та цифровізаційних процесів, а також гарантування захисту прав споживачів. Результати дослідження мають конкретне практичне значення: можуть бути використані у навчальному процесі у вищій школі при викладанні курсу цивільного права та спеціальних цивільно-правових дисциплін (договірне право, правове регулювання туристичної діяльності та ін.), для впорядкування законодавства, що регулює відносини, які виникають у сфері надання туристичних послуг, для вдосконалення правозастосовної практики.

Дисертаційне дослідження Фатхутдінової Інни Володимирівни на тему «Договір таймшеру», подана на здобуття ступеня доктора філософії, відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44, вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. №40, а його авторка – Фатхутдінова Інна Володимирівна – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право зі спеціальності 081 Право.

2. Завідувач відділу дослідження проблем правотворчості та адаптації законодавства України до права ЄС, д.ю.н., проф. Міловська Н. В. (рецензент) зауважила, що дисертаційне дослідження виконане на доволі актуальну тему, обумовлену потребою в удосконаленні механізму правового регулювання договірних відносин таймшеру в контексті рекодифікації цивільного законодавства України, його адаптації до права ЄС, врахування європейських стандартів у сфері надання туристичних послуг, що підвищить туристичну та інвестиційну привабливість країни та є важливим на етапі її післявоєнного відновлення та подальшого економічного розвитку.

Загалом поняття таймшеру охоплює широкий спектр послуг у сфері

туризму, згідно з якими споживач отримує виключне право спільного володіння та користування майном протягом визначеного періоду щороку. Обсяг прав та обов'язків споживача в такому випадку залежить від конкретної моделі, за якою укладено договір та видом відпочинку.

Станом на сьогодні правовідносин щодо спільного володіння та користування майном на умовах таймшеру в Україні не регулюються жодним нормативним актом, що зумовлює потребу у дослідженні даної непоіменованої договірної конструкції, яка має місце на практиці.

На практиці у сфері договірних відносин таймшеру досить часто виникають проблеми, пов'язані з неналежним виконанням таких договорів, передбаченням в договорах несправедливих умов, підміною понять із звичайною короткостроковою орендою житлових приміщень або ж придбанням нерухомості в інших країнах тощо. У зв'язку із чим існує потреба у належному захисті прав споживачів, які укладають договори таймшеру шляхом вдосконалення національного законодавства і приведення його у відповідність до норм та стандартів, запроваджених в ЄС. Зокрема, йде мова про необхідність імплементації положень Директиви 2008/122ЄС «Про захист споживачів щодо певних аспектів таймшеру, контрактів на довгострокові відпустки, перепродаж та обмін».

Щодо наукових досліджень, які стосуються цієї тематики, слід вказати на те, що у 2023 році на рівні дисертаційного дослідження М. В. Музики було здійснено аналіз договору таймшеру у цивільному праві, однак низка важливих питань у сфері договірних відносин таймшеру залишається відкритою, вирішення яких є важливим в контексті повоєнного відновлення України, адаптації законодавства України до права ЄС, врахування європейських стандартів у сфері надання туристичних послуг, належного захисту прав споживачів таймшерних послуг та загалом розвитку цього перспективного виду туризму. Тому тематика даної дисертаційної роботи є актуальною, а сама робота відіграє значну роль у розвитку сучасної науки цивільного права.

Привертає до себе увагу і той комплекс завдань, які поставила перед собою дисертантка у процесі написання роботи. Так, дисертанткою зроблено спробу визначити особливості договірних відносин таймшеру та специфіку відповідної договірної конструкції, особливості виконання зобов'язань за договором таймшеру, а також цивільно-правову відповідальність сторін за порушення умов відповідного договору. Особливу увагу у дисертаційній роботі приділено визначенню правових передумов становлення договору таймшеру в зарубіжних державах та Україні зі здійсненням періодизації історичного розвитку правового регулювання договірних відносин таймшеру, відмежуванню договору таймшеру від суміжних категорій, переддоговірним відносинам таймшеру, з'ясуванню правової природи обмежень прав співвласників об'єкту таймшеру, встановленню особливостей захисту прав споживачів у даній сфері правовідносин, застосуванню медіації учасниками таймшерних відносин для вирішення спорів, а також позитивному зарубіжному досвіду правового регулювання таймшерних відносин.

Слід відзначити використання дисертанткою як наукової літератури, так і матеріалів судової практики, що звичайно є позитивним моментом у розкритті теми дисертаційного дослідження. Загалом робота справляє хороше враження та є закінченим науковим дослідженням. Застосовані авторкою підходи до написання роботи дозволили їй сформулювати науково-теоретичні та практичні висновки, що, безперечно, наділені ознаками наукової новизни.

Разом із тим, враховуючи високий науковий рівень даного дисертаційного дослідження, робота водночас не позбавлена і спірних моментів, на які слід звернути дисертанткою увагу:

Зважаючи на тематику даного дисертаційного дослідження та виокремлення одним із його завдань визначення правової природи договору таймшеру, вбачається доречним серед положень наукової новизни або ж у висновках роботи, вказати на особливості правової природи договірних відносин таймшеру, враховуючи те, що у тексті дисертації має місце певна неоднозначність позиції авторки щодо цього питання. Йде мова про віднесення даного договору або до певної групи договорів (договорів про надання послуг, оскільки у роботі переважно застосовуються поняття таймшерні послуги) або обґрунтування змішаного характеру цього договору (оскільки як впливає із авторського визначення договору таймшеру у п. 2 новизни, за даним договором здійснюється передання майна у користування, а також надаються послуги з бронювання, обслуговування житла та інші супутні послуги). Неоднозначність у розумінні правової природи договору таймшеру проявляється також у тому, що в одному випадку дисертантка вказує на те, що установник таймшеру передає споживачеві у користування житло чи інше майно, придатне для проживання (п. 3 новизни), що за договором таймшеру у споживача виникає не право власності на майно, а часткове право користування майном протягом певного періоду часу щороку (п. 3 новизни), в іншому – що таймшер може передбачати виникнення складно-структурної власності, в основі якої має місце спільне часткове володіння та користування об'єктом нерухомого майна туристичного призначення по чергово різними співвласниками (п. 7 новизни).

Визначення правової природи договору таймшеру сприятиме ефективному та належному правовому регулюванню відповідних відносин.

З урахуванням непоіменованості договірної конструкції таймшеру важливим вбачається визначення можливих варіантів регламентації відповідних відносин на рівні чинного законодавства України. Дисертантка неодноразово у роботі вказує на необхідність законодавчого врегулювання тих чи інших питань у сфері таймшерних відносин. Так, у п. 5 новизни вказується, що враховуючи положення Директиви 2008/122/ЕС, у спеціальних нормах закону має бути передбачено, що у кожному договорі таймшеру сторони повинні дійти згоди про предмет та ціну договору, передбачити права та обов'язки щодо утримання та користування майном, у тому числі періоди та строки користування, врегулювати умови щодо припинення договору, у тому числі у односторонньому порядку. Однак доречною при цьому є конкретизація авторської позиції або ж щодо прийняття окремого законодавчого акта у сфері

надання таймшерних послуг, або доповнення положень Цивільного кодексу України, чи лише внесення змін до законодавства про захист прав споживачів з урахуванням особливостей правовідносин між установником таймшеру та споживачем. Дана авторська позиція вигідно посилює прикладний характер результатів дисертаційного дослідження та є важливою в контексті рекодифікації цивільного законодавства України та його адаптації до права ЄС.

Пункт 2 наукової новизни, у якому дається авторське визначення поняття договору таймшеру, потребує корегування. Так, під договором таймшеру запропоновано розуміти «правочин, який укладається на тривалий строк (понад рік), згідно якого установник таймшеру надає послуги по бронюванню, утриманню та користуванню житлом чи іншим майном, придатним для проживання, для туристичної мети споживачу для більш як одного періоду проживання, а споживач зобов'язується сплачувати установнику таймшеру періодичні платежі за надані послуги». Однак, говорячи про правочин, доречно говорити про його вчинення, а не укладення. Крім цього, сумнівною за своєю природою є визначена дисертанткою послуга користування майном, поряд з послугами бронювання та утримання житла як складових таймшеру, оскільки відносини із передання майна у користування становлять окрему групу договірних відносин, відмінних від договорів про надання послуг. У зв'язку із цим, доречно вказати на змішану правову природу договору таймшеру, що передбачає елементи як договору найму, так і договору про надання послуг, за яким одна сторона (установник таймшеру) здійснює бронювання, утримання та передання у користування житлового приміщення, для туристичної мети іншій стороні (споживачу) строком понад один рік для більш як одного періоду проживання, а споживач зобов'язується сплачувати установнику таймшеру періодичні платежі.

Більш чіткого визначення потребує й поняття предмета договору таймшеру та відображення його серед положень наукової новизни. Дане питання не має однозначності серед науковців, зважаючи на змішану правову природу даного договору, але визначено здобувачкою одним із завдань дисертаційного дослідження.

Також доцільним є здійснення співвідношення між предметом та об'єктом договору таймшеру, яким може бути житлове приміщення, при цьому як нерухоме, так і рухоме майно, згідно із Директивою 2008/122/ЄС, а також визначення можливих правових режимів майна, що є об'єктом договору таймшеру (володіння, користування, узуфрукт, квазівласність).

У п. 7 новизни зазначається, що таймшер може передбачати виникнення складно-структурної власності, в основі якої має місце спільне часткове володіння та користування об'єктом нерухомого майна туристичного призначення почергово різними співвласниками. Крім цього, у п. 8 новизни дисертанткою пропонується виділяти «просту спільну власність» та «складно-структурну спільну власність». Слід зазначити, що поняття складно-структурної власності не є типовим для вітчизняної доктрини цивільного права, і відображене у іноземному законодавстві, зокрема, США. У зв'язку з цим

додаткової аргументації потребує розмежування запропонованих різновидів спільної власності, оскільки як визначено авторкою і «проста спільна власність», і «складно-структурна спільна власність» можуть виникати між декількома співвласниками та передбачати договором або законом особливості їх здійснення. Виникає також питання щодо того як концепція складно-структурної власності позначається на правовій природі договірних відносин таймшеру, що впливає на їх правове регулювання. Можливо у цьому випадку доречно говорити про окремий правовий режим майна, що є об'єктом договору таймшеру, та належить на праві спільної власності декільком особам?

Потребують узгодження між собою п. 9 та п. 4 наукової новизни, з урахуванням того, що у них по суті йдеться про різновиди договору таймшеру. Лише у п. 4 вказується на договір таймшеру з фіксованим часом проживання та договір таймшеру із гнучким (плаваючим) періодом, а у п. 9 - договір таймшеру із фіксованим тижнем, договір таймшеру із плаваючим тижнем і договір таймшеру із системою на основі балів.

У п. 10 новизни дисертанткою визначаються вимоги до змісту переддоговірної інформації, яку мають отримати споживачі, зрозумілою для них мовою, перед укладенням договору таймшеру, зокрема переддоговірна інформація має включати відомості про: предмет договору; можливі обтяження майна, яке передається у таймшер; які права в установника управління щодо управління об'єктом нерухомого майна, які права у споживача щодо користування майном, а також його обов'язки по утриманню такого майна; наявність додаткових витрат, які можуть виникнути при укладенні договору (періодичні збори, у тому числі на непередбачувані витрати, місцеві податки); перелік послуг, які будуть у доступі для споживача (наприклад, додаткові туристичні послуги і їх вартість); право споживача на відмову від договору протягом двох тижнів із дня його укладення; умови та порядок розірвання договору, а також порядок розгляду спорів. Разом з тим, доречно вказати й на форму надання споживачеві переддоговірної інформації (усна, письмова, електронна).

У Вступі роботи визначено мету дослідження, яка полягає у формуванні нових теоретичних положень, що спрямовані на вдосконалення механізму договірного регулювання таймшерних відносин в Україні у аспекті глобалізаційних та цифровізаційних процесів, а також необхідності гарантування захисту прав споживачів.

Вбачається, що з урахуванням заявленої мети дослідження доцільним є посилення положень наукової новизни та висновків в контексті саме цифровізаційних процесів, а також питань повоєнного відновлення України та її туристичної сфери.

У Розділі 2 роботи, розглядаючи питання виконання зобов'язань за договором таймшеру, доречно було б вказати й на окремі способи забезпечення їх виконання, що є ефективними у сфері договірних відносин таймшеру. Передбачення у договорі способів забезпечення виконання договірних зобов'язань більш дисциплінує учасників відповідних договірних відносин та

виконує превентивну функцію з попередження порушення кожною зі сторін договору таймшеру взятих на себе зобов'язань, що є важливим в контексті посилення гарантій захисту прав слабкої сторони – споживача у договірних відносинах таймшеру.

У розділі 3 роботи Інною Володимирівною розглянуто важливе питання захисту прав споживачів за договором таймшеру на будь-якому етапі розвитку договірних відносин із виділенням: інформаційних прав споживача за договором таймшеру; прав споживача щодо якісного отримання послуг за договором таймшеру та притягнення до відповідальності контрагента за неякісні послуги; прав споживача таймшеру щодо зміни, припинення договору таймшеру та отримання компенсації через завдану йому шкоду та збитки; права споживача щодо захисту своїх прав, у тому числі через об'єднання споживачів. Однак назва даного розділу та підрозділів 3.1 та 3.2 відповідно “Особливості захисту прав споживачів при укладенні договору таймшеру”, “Права споживачів при укладенні договору таймшеру”, “Форма та порядок захисту прав споживачів при укладенні договору таймшеру” є дещо звуженою, оскільки стосується одного із етапів динаміки договірних відносин таймшеру, а саме укладення відповідного договору. У зв'язку з чим, назва розділу 3 та підрозділів 3.1 та 3.2 потребує коригування.

Крім цього, здійснюючи характеристику особливостей захисту прав споживачів за договором таймшеру доречним вбачається й розгляд питання щодо поширення на відносини із таймшеру вимог міжнародного приватного права в контексті вибору юрисдикції та застосовного права для спорів, які виникають із відносин за споживчими договорами.

Загалом дисертаційна робота І. В. Фатхутдінової є завершеною, за своїм змістом містить значну кількість нових наукових положень та практичних рекомендацій, що дає змогу, за умови врахування висловлених зауважень та пропозицій, рекомендувати її до захисту.

3. Головний науковий співробітник відділу приватноправових досліджень, д.ю.н., проф., академік НАПрН України Гриняк А. Б. підкреслив, що представлена дисертація присвячена розробці наукових засад цивільно-правового регулювання договору таймшеру – явища, яке перебуває на стику майнових, договірних та споживчих правовідносин. Актуальність обраної тематики не викликає сумніву, враховуючи відсутність комплексного нормативного регулювання таймшерних відносин в Україні та потребу у забезпеченні належного захисту прав споживачів у цій сфері.

Інні Володимирівні вдалося ґрунтовно розкрити специфіку правової природи договору таймшеру, довести його відокремленість від суміжних цивільно-правових конструкцій (оренди, інвестування, управління, доручення), аргументовано визначити основні елементи договірної моделі таймшеру, класифікувати його різновиди та обґрунтувати доцільність їх нормативного врегулювання.

Серед важливих наукових результатів, отриманих у дисертації, варто виокремити: 1) авторське визначення поняття договору таймшеру; 2)

аргументацію щодо специфіки права користування об'єктом як самостійного об'єкта цивільного права у межах таймшерних зобов'язань; 3) виокремлення специфічних ознак відповідальності сторін у таймшерних договорах; 4) концепцію «складно-структурної спільної власності» як правової основи багатостороннього володіння туристичним об'єктом.

Також заслуговує схвалення спроба адаптувати положення Директиви 2008/122/ЄС до умов українського законодавства та визначити напрями імплементації європейських стандартів у національну правову систему.

Дисертація побудована логічно, структуровано, із дотриманням наукової методології. Використаний значний масив нормативного, наукового та практичного матеріалу, що дозволив автору обґрунтовано сформулювати низку важливих теоретичних висновків і практичних рекомендацій.

Разом із тим, заслуговують уваги такі уточнення: 1) окремі формулювання нормативних пропозицій потребують більш чіткої юридичної конструкції; 2) у контексті судової практики доцільно було б ширше охопити приклади транснаціональних спорів у сфері таймшерних послуг, оскільки ця категорія договорів має міжнародний характер.

Ці зауваження не є критичними, і не впливають на загальну позитивну оцінку дослідження.

Дисертація Фатхутдінової Інни Володимирівни присвячена актуальній та складній проблемі становлення і правового регулювання договору таймшеру в умовах євроінтеграції. В роботі сформульовано оригінальні підходи до визначення правової природи договору таймшеру, його ознак, класифікації, особливостей відповідальності, а також перспектив імплементації європейських норм, зокрема Директиви 2008/122/ЄС.

Незважаючи на окремі зауваження, робота загалом є завершеним науковим дослідженням, яке відповідає вимогам до дисертаційних праць. Викладені авторкою теоретичні положення, сформульовані пропозиції мають практичну значущість для вдосконалення національного законодавства у сфері захисту прав споживачів туристичних послуг.

Дисертаційне дослідження Фатхутдінової І. В. свідчить про ґрунтовне опрацювання нею чинного законодавства, спеціальної літератури з означеної проблематики та досвіду його застосування. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, є високим, пропозиції зроблені на належному науковому рівні. Робота є досить збалансованою, виконаною згідно встановлених вимог, завершується сформульованими висновками, пропозиціями щодо удосконалення чинного законодавства.

4. Головний науковий співробітник відділу приватноправових досліджень, д.ю.н., проф. Якубівський І. Є. (онлайн формат участі) зазначив, що дисертаційне дослідження присвячено важливій та недостатньо розробленій у вітчизняній правовій науці проблематиці - цивільно-правовому регулюванню договору таймшеру. Враховуючи динаміку розвитку туристичних послуг, цифровізації, глобалізації майнових відносин та активного залучення

українських громадян до ринку таймшеру, обрана тема є беззаперечно актуальною.

У дисертаційній роботі запропоновано комплексне бачення правової природи договору таймшеру, розкрито особливості його предмета, структури, класифікації, механізмів реалізації та захисту прав сторін. Автор запропонував обґрунтовану позицію щодо необхідності виокремлення договору таймшеру як окремої договірної конструкції, що не тотожна договорам оренди, управління, комісії чи інвестування.

Заслуговує на увагу і розроблена класифікація договорів таймшеру залежно від способу реалізації права користування (фіксований тиждень, плаваючий, бальна система), а також авторський підхід до періодизації історичного розвитку правового регулювання таймшеру у міжнародному та національному контекстах.

Важливими здобутками дослідження є: 1) розкриття особливостей цивільно-правової відповідальності за порушення договору таймшеру з урахуванням специфіки таких зобов'язань; 2) виділення інформаційних прав споживача, як ключового інструменту забезпечення прозорості договірних відносин; 3) обґрунтування доцільності унормування правового статусу співвласників майна в рамках таймшерного користування як складно-структурної форми спільної власності.

Окремо слід відзначити теоретичну глибину та практичну цінність пропозицій щодо гармонізації національного законодавства із європейськими актами, насамперед Директивами 2008/122/ЄС та 2020/1828/ЄС.

Матеріали дисертації структуровані логічно, побудовані на широкому теоретичному підґрунті та належному емпіричному аналізі. Робота відповідає вимогам академічної доброчесності. Використано сучасні джерела української, європейської та американської правової науки.

Зауваження (*на рівні конструктивної критики*): 1) дисертант справедливо акцентує увагу на потребі у спеціальному законодавчому врегулюванні договору таймшеру, однак окремі пропозиції щодо формулювань норм носять загальний характер і потребують конкретизації; 2) було б доцільно окремо висвітлити правове регулювання питань захисту прав споживачів у випадках транснаціонального таймшеру, зокрема щодо юрисдикції та застосовного права.

Ці зауваження не знижують загальної високої оцінки роботи, а навпаки свідчать про наявність перспектив подальших наукових розвідок у зазначеній сфері.

Узагальнюючи, дисертаційне дослідження Фатхутдінової І. В. є самостійним, завершеним і кваліфікованим науковим дослідженням, що має значну теоретичну новизну, практичну спрямованість та відповідає вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня.

Підсумки обговорення дисертаційної роботи підвела *головуюча на засіданні провідний науковий співробітник відділу приватноправових досліджень, д.ю.н., старший дослідник Булат Є. А.*, яка зазначила, що вищевикладені обставини, виступи співробітників відділу, доповідь автора дисертації та відповіді на поставлені питання переконливо свідчать про завершеність наукового дослідження, його теоретичне і практичне значення.

Фатхутдінова Інна Володимирівна виявила здатність здійснювати науковий пошук, самостійно ставити наукові завдання, розробляти й вирішувати наукові проблеми, вести наукову полеміку, а її дисертаційне дослідження на тему: «Договір таймшеру» відповідає вимогам, які ставляться до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії в галузі права, що дає підстави рекомендувати представлену дисертаційну роботу до захисту.

УХВАЛИЛИ:

Затвердити такий висновок щодо дисертації аспіранта Інституту правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії наук України Фатхутдінової І. В.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження Фатхутдінової Інни Володимирівни на тему «Договір таймшеру», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Робота виконана в Інституті правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії наук України. Науковий керівник – доктор юридичних наук, професор Н. В. Федорченко.

Обґрунтування вибору теми дослідження обумовлена тим, що відбудова після завершення війни нашої держави має відбуватися із паралельною європеїзацією різних галузей права, впровадження європейських стандартів у сферу послуг, у тому числі туристичних. Вказані процеси вже відбуваються і прикладом є рекодифікація Цивільного кодексу України (далі – ЦК України), процес реформування господарського законодавства, внесення змін до інших галузевих актів. При цьому, видається на перший погляд, що сфера розвитку туристичних послуг не є пріоритетною, але стійкість українців та незламна боротьба є стимулом для багатьох пізнати нашу державу, відвідати, ознайомитися із українською культурою. Саме тому, розвиток та рекодифікація приватноправових норм, має враховувати не тільки європейські підходи, але і кращі міжнародні практики та інститути, що стимулюють приватні інвестиції та є каталізаторами економічного розвитку. Договір таймшеру і є оптимальним «квазі-інвестиційним» стимулюючим інструментом, який сприятиме розвитку туристичних послуг у поєднанні із включенням та інтеграцією українського ринку у європейський та світовий.

Для населення розвинених економічно світових держав, які є ключовими «постачальниками» на ринку туристичних послуг, доволі привабливою після перемоги та встановлення миру стане Україна. Водночас для туристичних подорожей вкрай важлива не тільки розвинена інфраструктура, але і релевантні правові засади, у тому числі щодо регулювання таймшерних послуг.

З огляду на актуальність розвитку такого правового інституту як договір таймшеру в Україні вкрай важливим є аналіз його правової природи, на основі існуючих доктринальних приватно-правових концепцій в Україні, Європейського Союзу (далі – ЄС) та інших країнах. Окремо варто зосередитися і на з'ясуванні того, яким чином договір таймшеру буде співвідноситися із правовою природою правочинів, які є подібними до нього та вже врегульованні у чинному ЦК України. При цьому вкрай важливим є з'ясування особливостей договору таймшеру як окремого договірної зобов'язання із самостійним юридичним регулятивним зв'язком відносного типу, виявлення на скільки інститут таймшеру сприяє превентивній охороні приватноправових відносин, а також які зміни для національного законодавства потрібні, щоб утверджувався принцип правової визначеності у регулюванні таймшерних відносин.

Звіти експертних інституцій в США та європейських державах засвідчили чимало проблем у питанні гарантування прав споживачів та забезпечення ефективності системи захисту. При укладенні договору таймшеру однією із його сторін завжди є споживач, а враховуючи його уразливе становище у порівнянні із іншим контрагентом за договором вкрай важливим є існування таких правових захисних механізмів, які б гарантували рівність та доступ до ефективного захисту. За результатами досліджень проблем у системі захисту прав споживачів в ЄС відбувся перегляд регулятивних директив, зокрема нині діюча Директива 2008/122ЄС скасувала Директиву 94/47/ЄС, модернізувавши ряд положень, зокрема чітко врегулювала вимоги до переддоговірної та договірної інформації, яка має бути надана споживачам, передбачила право споживача відмовитися від договору протягом чотирнадцяти днів та заборонила авансові платежі протягом періоду відмови.

Зауважимо, що імплементація положень Директиви 2008/122ЄС «Про захист споживачів щодо певних аспектів таймшеру, контрактів на довгострокові відпустки, перепродаж та обмін» в українське цивільне законодавство у процесі рекодифікації цивільного законодавства має відбуватися із врахуванням також аналізу практики дії цього акту в ЄС та розроблених пропозицій по покращенню системи захисту прав споживачів.

Теоретичним підґрунтям положень та висновків, які були сформульовані у результаті дослідження, стали наукові праці таких вчених як В. А. Васильєвої, М. М. Великанової, М. М. Гудими, М. М. Гудими-Підвербецької А. Б. Гриняка, О. В. Дзери, І. А. Діковської, А. С. Довгерта, І. Р. Калаура, О. О. Кота, Н. С. Кузнецової, Р. А. Майданика, Н. В. Міловської, Є. О. Мічуріна, С. О. Погрібного, Р. О. Стефанчука, М. О. Стефанчука, Є. О. Харитоновна, О. І. Харитонової, Н. В. Федорченко, С. Я. Фурси, Я. М. Шевченко, С. І. Шимон та інших. На рівні дисертаційного дослідження аналіз договору таймшеру

здійснив М. В. Музика у 2023 році, водночас в його праці не у повній мірі з'ясовано роль таймшеру у відновленні України, а також обмежено приділено увагу питанню захисту прав споживачів, забезпечення балансу інтересів установників таймшеру та споживачів, задля гарантування справедливості у регулюванні таймшерних відносин.

Разом з тим наразі у національній цивілістиці немає комплексних дисертаційних досліджень, які б врахували і проблему відновлення України, запровадження новітніх «квазі-інвестиційних» інструментів, а також сприяли б належному та ефективному захисту прав споживачів таймшеру із врахуванням глобалізованих цифрових ризиків. Відповідно актуальність даного дослідження відображена саме у з'ясуванні правової природи договору таймшеру, розробці чітких пропозицій до покращення цивільного законодавства в Україні для гарантування правової визначеності у регулюванні таймшерних відносин.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою Київського регіонального центру НАПрН України (нині – Інститут правотворчості та науково-правових експертиз НАН України) 29 червня 2023 року (протокол №6). Дисертаційне дослідження виконано відповідно до тем науково-дослідної роботи «Взаємодія правової держави, громадянського суспільства та особи: правові аспекти, практичні реалії, прогностичні зміни» (номер держаної реєстрації 0121U100150) та «Рекодифікація (оновлення) цивільного законодавства України в контексті виконання євроінтеграційних зобов'язань» (номер держаної реєстрації 0124U001503).

Мета і задачі дослідження. Мета дослідження полягає у формуванні нових теоретичних положень, що спрямовані на вдосконалення механізму договірної регулювання таймшерних відносин в Україні у аспекті глобалізаційних та цифровізаційних процесів, а також необхідності гарантування захисту прав споживачів.

Мета дослідження зумовлює необхідність вирішення таких завдань:

- запропонувати авторське визначення поняття договору таймшеру на основі аналізу його правової природи;
- визначити генезу становлення і розвитку таймшеру в зарубіжних державах та Україні;
- з'ясувати особливості концепції «складно-структурної власності» та значення таймшеру у регулюванні приватноправових відносин;
- охарактеризувати зміст договору таймшеру;
- виявити особливості виконання зобов'язань за договором таймшеру;
- визначити цивільно-правову відповідальність сторін за порушення умов договору таймшеру;
- дослідити права споживачів за договором таймшеру;
- виявити особливості захисту прав споживачів за договором таймшеру;
- встановити правові засади застосування медіації при захисті прав споживачів.

Об'єктом дисертаційного дослідження є відносини, які виникають з договору таймшеру.

Предметом дисертаційного дослідження є договір таймшеру, відповідні теоретичні положення та концептуальні підходи до правової природи цього договору, національне законодавство України, директиви ЄС, нормативно-правові акти зарубіжних держав, судова практика у сфері виконання договору таймшеру та захисту прав споживачів.

Методи дослідження. Для досягнення вказаної мети та завдань у процесі дослідження було використано комплексно як філософські та загальнонаукові, так і спеціальні методи. Діалектичний метод дозволив розкрити сутність таких понять як «договір таймшеру», «складно-структурна власність», «установник таймшеру», «споживач», «механізм договірної регулювання», «квазіінвестиційний інструмент» «правовий статус сторони договору», «предмет договору таймшеру», «виконання договору» (підрозділи 1.2, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1). Застосування історичного методу сприяло дослідженню генези становлення і розвитку таймшеру в зарубіжних державах та Україні (підрозділ 1.1). Порівняльно-правовий метод використано при аналізі зарубіжних підходів до правового регулювання таймшерних відносин, встановлення вимог до форми та змісту договору таймшеру, врегулювання захисту прав споживачів, застосування медіації учасниками таймшерних відносин для вирішення спорів (підрозділи 1.2, 2.2, 2.3, 2.4, 3.2, 3.3). Застосування таких формально-логічних методів як аналіз, синтез, індукція та дедукція дозволили виявити особливості концепції «складно-структурної власності» та таймшеру у регулюванні приватноправових відносин, з'ясувати підстави для цивільно-правової відповідальності сторін за порушення умов договору таймшеру (підрозділи 1.2, 2.4), а також виявити специфіку захисту прав споживачів (розділ 3). Використання функціонального методу дозволило у повній мірі з'ясувати правові наслідки належного та неналежного виконання договору таймшеру, особливості цивільно-правової відповідальності за порушення сторонами договірних зобов'язань (підрозділи 2.3, 2.4). За допомогою методу моделювання було розроблено ряд пропозицій для удосконалення цивільного законодавства у процесі його рекодифікації із метою впровадження положень європейських директив та формування правової визначеності у сфері таймшерних відносин (підрозділи 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 3.3).

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що робота є одним перших комплексних досліджень правової природи договору таймшеру у аспекті цифровізаційних та глобалізаційних загроз для системи захисту прав споживачів. Наукова новизна одержаних результатів конкретизована у таких основних наукових положеннях, які виносяться на захист:

Вперше:

1) запропоновано авторське визначення поняття договору таймшеру, під яким запропоновано розуміти «правочин, який укладається на тривалий строк (понад рік), згідно якого установник таймшеру надає послуги по бронюванню, утриманню та користуванню житлом чи іншим майном, придатним для

проживання, для туристичної мети споживачу для більш як одного періоду проживання, а споживач зобов'язується сплачувати установнику таймшеру періодичні платежі за надані послуги»;

2) доведено недоцільність ототожнення договору таймшеру із договорами оренди житла, у тому числі короткострокової оренди, а також із інвестиційними договорами (зокрема про участь у фонді фінансування будівництва, про інвестування у будівництво тощо), договорами управління майном, агентськими договорами, договорами доручення та комісії. За договором таймшеру у споживача виникає не право власності на майно, а право власності на таймшер – часткове право користування майном протягом певного періоду часу щороку;

3) обґрунтовано, що зміст договору таймшеру буде відрізнятися у залежності від того, який його різновид укладається, – у випадку укладення договору таймшеру з фіксованим часом проживання, який залишається доволі поширеним на ринку таймшеру, його істотною умовою буде передбачення чітких днів, в які щороку споживач може користуватися майном для відпочинку до закінчення терміну дії їх договору. У випадку укладення договору таймшеру із гнучким (плаваючим) періодом, істотною умовою буде передбачення тривалості проживання у приміщенні щорічно (без вказівки на конкретні дати місяця), а також визначення яким чином, буде здійснюватися погодження часу проживання для відпочинку із установником таймшеру;

4) визначено, що важливе значення має принцип добросовісності, який передбачає певні стандарти поведінки, які відповідають ознакам чесності, відкритості, поваги до інтересів контрагента за договором таймшеру, враховуючи положення Директиви 2008/122/ЄС та проведене дослідження обґрунтовано, що у спеціальних нормах закону має бути передбачено, що у кожному договорі таймшеру сторони повинні дійти згоди про предмет та ціну договору, передбачити права та обов'язки щодо утримання та користування майном, у тому числі періоди та строки користування, врегулювати умови щодо припинення договору, у тому числі у односторонньому порядку;

5) виокремлено загальні та спеціальні ознаки відповідальності за порушення договору таймшеру, зокрема до загальних віднесено: урегульованість цивільно-правовими нормами; майновий характер; відповідальність настає між контрагентами договору (правопорушником та потерпілим); компенсаційний характер; пропорційність відшкодування, завданій шкоді, за винятком певних випадків; заснованість на принципі рівності; прояв державного примусу, який передбачає застосування майнових санкцій; майнові санкції стягуються на користь потерпілої особи; підставою застосування є порушення договірних зобов'язань/заподіяння майнової чи немайнової (моральної) шкоди. Особливими (спеціальними) ознаками цивільно-правової відповідальності за договором таймшеру є: високий ризик настання через довготривалість договірних зобов'язань і відповідно потенційну мінливість різних об'єктивних та суб'єктивних факторів (економічну спроможність на протязі довгих років до виконання зобов'язань обома

контрагентами, економічну ситуацію на ринку, стан здоров'я споживача тощо); майнова відповідальність настає тільки за реальні збитки майну, що виникають під час проживання з метою відпочинку; протиправна поведінка, яка порушує договір таймшеру можлива як у формі дій, так і у бездіяльності; враховуючи множинність суб'єктного складу (на стороні споживачів), то переважно така відповідальність є частковою; характерна як переддоговірна (для установника таймшеру чи продавця), так і постдоговірна відповідальність (для обох сторін договору).

б) запропоновано авторський підхід до періодизації історичного розвитку правового регулювання договору таймшеру, зокрема виділено такі чотири періоди: 1) з 1960-х до кінця 1970-х років ХХ ст. характеризується виникненням таймшеру у вигляді «договору про розміщення», предметом якого було право бронювання на певний період (як правило тиждень) одного чи кількох об'єктів нерухомого майна, які належали на праві власності оференту чи третім особам, а також поступовим його розвитком та поширенням у різних державах та континентах; 2) з початку 1980-х років до кінця 1990-х років, вказаний період характеризується появою перших законодавчих актів про регулювання таймшеру, розвитком кондомініумів у США та поступовим переходом від моделі «фіксованого» та «плаваючого» таймшеру до «клубного відпочинку світового рівня», а також включенням українських споживачів до світового ринку таймшеру; 3) з початку 2000-х років і до 2019 р. – період стрімкого розвитку ринку таймшеру, під час якого спостерігаються зміни у правовому регулюванні з метою посилення захисту прав споживачів, розглядом численних судових справ у сфері захисту прав споживачів таймшеру, у тому числі в Україні; 4) з 2020 року і досі – сучасний період, що характеризується певною кризою на ринку таймшеру внаслідок пандемії Covid-19, поступовим його відновленням та тенденцією до пошуку нових моделей таймшеру, впровадженням більшої гнучкості для реагування на глобалізаційні виклики в умовах цифровізації, а також удосконаленням нормативного регулювання таймшеру в Україні та інших державах.

Удосконалено:

7) підхід, що таймшер може передбачати виникнення складно-структурної власності, в основі якої має місце спільне часткове володіння та користування об'єктом нерухомого майна туристичного призначення почергово різними співвласниками. При таймшері відбувається обмеження прав співвласників об'єкту таймшеру, під яким слід розуміти систему правових засобів, які визначені законом та договором, відповідають загальноправовим та приватноправовим принципам і визначають межі дій співвласників при реалізації ними правомочностей із гарантуванням балансу приватних та суспільних інтересів;

8) обґрунтування доцільності виділення «простої спільної власності», яка виникає як правило між двома чи декількома співвласниками, і яка не обтяжена, визначеними договором чи законом особливостями здійснення та «складно-структурну спільну власність», що виникає між декількома

співвласниками на підставі договору, особливості здійснення якої визначаються договором чи законом і передбачають певні обмеження;

9) класифікацію договорів таймшеру, зокрема виділено договори: із фіксованим тижнем (споживачеві надається право користуватися кожного року певним тижнем), плаваючим тижнем (споживач може вибрати з певними обмеженнями та визначати, коли користуватися тижнем нерухомим майном) і системою на основі балів (споживачу надаються бали, які він може використовувати для резервування часу у різних об'єктах);

10) вимоги до змісту переддоговірної інформації, яку мають отримати споживачі, зрозумілою для них мовою, перед укладенням договору таймшеру, зокрема має включати відомості про: предмет договору; можливі обтяження майна, яке передається у таймшер; які права в установника управління щодо управління об'єктом нерухомого майна, які права у споживача щодо користування майном, а також його обов'язки по утриманню такого майна; наявність додаткових витрат, які можуть виникнути при укладенні договору (періодичні збори, у тому числі на непередбачувані витрати, місцеві податки); перелік послуг, які будуть у доступі для споживача (наприклад, додаткові туристичні послуги і їх вартість); право споживача на відмову від договору протягом двох тижнів із дня його укладення; умови та порядок розірвання договору, а також порядок розгляду спорів;

11) позицію, що договірні ціна у таймшерних зобов'язаннях є таким розміром оплати, який сторони вільно погодили під час укладення договору і передання якого споживачем установнику таймшеру гарантує належне виконання ним своїх зобов'язань щодо надання доступу до майна, придатного для проживання з метою відпочинку. Ключовими ознаками «ціни договору таймшеру» є: взаємна вільна згода споживача та установника таймшеру визначити відповідну ціну договору; закріплення ціни договору у грошовому вимірі; ціна договору таймшеру є достатньою для гарантування виконання зобов'язання по наданню споживачу доступу до майна придатного для відпочинку та проживання протягом строку дії договору та визначеного терміну;

12) підхід до розуміння цивільно-правової відповідальності за порушення договору таймшеру, яку слід розглядати як певний спосіб впливу на учасників таймшерних відносин, що визначає межі дозволеної та необхідної поведінки, характеризується можливими методами захисту у рамках юрисдикційної та неюрисдикційної форми, передбачає покладення майнових санкцій на того контрагента, який порушив умови договору таймшеру;

13) класифікацію системи прав споживачів таймшерних послуг, зокрема виділено такі групи: а) інформаційні права споживача по договору таймшеру (права на отримання інформації про: предмет договору таймшеру, контрагента, наявність додаткових послуг та зобов'язань при укладенні договору, відповідальність, порядок розірвання договору тощо); б) права споживача щодо якісного отримання послуг за договором таймшеру та притягнення до відповідальності контрагента за неякісні послуги; в) права споживача таймшеру

щодо зміни, припинення договору таймшеру та отримання компенсації через завдану йому шкоду та збитки; г) права споживача щодо захисту своїх прав, у тому числі через об'єднання споживачів;

Набуло подальшого розвитку:

14) розуміння права на інформацію споживачів таймшерних послуг, яке можна визначити як гарантоване законом право отримати необхідну, доступну, достовірну, повну та своєчасну інформацію від установника таймшеру про предмет та умови договору таймшеру, супутні послуги, що забезпечує свідомий та поінформований вибір;

15) положення, що під виконанням таймшерного договірною зобов'язання слід розуміти систему таких фактичних і юридичних дій, які вчиняють сторони договору таймшеру з метою реалізації визначених договором суб'єктивних прав та обов'язків щодо гарантування доступу до якісного відпочинкового розміщення. Виконання зобов'язання за договором таймшеру є належним, якщо буде здійснюватися належним способом, а також повністю, при цьому можливе і виконання зобов'язання по договору таймшеру частинами у тих випадках, коли це передбачено договором, нормами законодавства або впливає із суті зобов'язання;

16) позиція про те, що для європеїзації приватного права в Україні, посилення захисту прав споживачів, необхідне реформування системи судового захисту прав споживачів, передбаченням подання представницького позову по правилам, передбаченим Директивою (ЄС) 2020/1828. Крім того, важливою гарантією б стало передбачення Законом України «Про захист прав споживачів» положення, що у випадку не виконання установником таймшеру обов'язку про надання переддоговірної інформації у повному обсязі, право на відмову протягом 14 днів з моменту укладення договору продовжується на один рік.

Практичне значення одержаних результатів проявляється у тому, що сформовано висновки та пропозиції, які можна використати у:

– нормотворчій діяльності – при гармонізації цивільного права із європейським у процесі рекодифікації цивільного законодавства у сфері регулювання договору таймшеру;

– науково-дослідній сфері – як методологічну основу для майбутніх науково-теоретичних досліджень таймшерних відносин, які виникають у зв'язку із укладенням договору таймшеру;

– правозастосовчій діяльності судів, інших публічних інституцій та органів при вирішенні спорів, у тому числі, які виникли через неналежне виконання чи не виконання договору таймшеру;

– навчальному процесі при викладанні курсу «Цивільне право України», спецкурсів «Договірне право: доктрина та юридична практика», «Правове регулювання туристського та готельного підприємництва», «Правове регулювання туристичної діяльності» при підготовці підручників, навчальних посібників та методичних рекомендацій, курсів лекцій та інших навчальних матеріалів.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійним науковим дослідженням. Сформульовані в дисертації теоретичні положення, висновки та рекомендації, які виносяться на захист, отримані автором самостійно. У дисертації не використовувалися ідеї або розробки, що належать співавторам, разом з якими здобувачем опубліковано наукові праці.

Апробація матеріалів дисертації. Результати дослідження були апробовані під час виступів на міжнародних та всеукраїнських наукових і науково-практичних конференціях, зокрема: науково-практичному семінарі для молодих вчених, аспірантів та студентів «Регламентація договірних відносин в умовах воєнного стану» (м. Київ, 05 жовтня 2023 р.); XIII Міжнародному цивілістичному форумі «Цивільне право України: погляд у майбутнє» (м. Київ, 04 квітня 2024 р.); II Всеукраїнській науково-практичній конференції до Дня науки «Актуальні питання юридичної науки в дослідженнях молодих вчених» (м. Київ, 17 травня 2024 р.); міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми правового регулювання забезпечення особистих немайнових прав та віртуальні активи в умовах цифровізації» (м. Ужгород, 3 травня 2024 р.); науково-практичній конференції «Захист прав споживачів у контексті адаптації законодавства України до права Європейського Союзу» (м. Київ, 3 жовтня 2024 р.); науково-практичний круглий стіл «Правотворча діяльність та забезпечення системності законодавства України в умовах євроінтеграції» (м. Київ, 03 квітня 2025 р.); XIV Міжнародний цивілістичний форум «Рекодифікація речового права» (м. Київ, 16 травня 2025 р.).

Публікації. Основні положення та висновки дисертаційного дослідження викладені у 12 публікаціях, зокрема, 5 наукових статтях у виданнях, які включено до переліку фахових для юридичних наук, а також у тезах 7 доповідей на наукових заходах, зокрема:

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Фатхутдінова І. В. Генеза правового регулювання договору таймшеру: порівняльно-правовий аспект. *Нове українське право*. Вип. 6. 2023. С. 26-32.

2. Фатхутдінова І. В. Концепція «складно-структурної власності» та інститут таймшеру. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. Вип. 81 (1). 2024. С. 252-256.

3. Фатхутдінова І. В. Зміст договору таймшеру: європейські стандарти та їх імплементація в законодавство України. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. Випуск 4. 2024. С. 172-176.

4. Фатхутдінова І. В. Особливості виконання зобов'язань за договором таймшеру. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. Вип. 84 (1). 2024. С. 411-415.

5. Фатхутдінова І. В. Цивільно-правова відповідальність за порушення умов договору таймшеру: окремі аспекти. *Нове українське право*. Вип. 4. 2024. С. 202-206.

Наукові праці, в яких відображена апробація матеріалів дослідження:

6. Фатхутдінова І. В. Історико-правові особливості становлення договору таймшеру в США / Регламентація договірних відносин в умовах воєнного

стану: збірник матеріалів науково-практичного семінару для молодих вчених, аспірантів та студентів (м. Київ, 05 жовтня 2023 р.). Одеса: Видавництво «Юридика», 2023. С. 120-123.

7. Фатхутдінова І. В. Правові засади захисту прав споживачів таймшеру в ЄС та їх імплементація у законодавство України / Цивільне право України: погляд у майбутнє: збірник матеріалів XIII Міжнародного цивілістичного форуму (м. Київ, 04 квітня 2024 р.). Одеса: Видавництво «Юридика», 2024. С. 141-145.

8. Фатхутдінова І. В. Правова природа таймшеру: окремі аспекти / Актуальні питання юридичної науки в дослідженнях молодих вчених: збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції до Дня науки (м. Київ, 17 травня 2024 р.). Одеса: Видавництво «Юридика», 2024. С. 147-149.

9. Фатхутдінова І. В. Проблемні аспекти правозастосування у сфері таймшеру / Проблеми правового регулювання забезпечення особистих немайнових прав та віртуальні активи в умовах цифровізації: матеріали II міжнародної науково-практичної конференції (Ужгород, 3 травня 2024 р.). С. 122-125.

10. Фатхутдінова І. В. Правова природа договору таймшеру у аспекті захисту прав споживачів в Європейському Союзі / Захист прав споживачів у контексті адаптації законодавства України до права Європейського Союзу: збірник матеріалів науково-практичної конференції (м. Київ, 03 жовтня 2024 р.). Одеса: Видавництво «Юридика», 2024. С. 89-91.

11. Федорченко Н. В., Фатхутдінова І. В. Медіація як ефективний спосіб врегулювання спорів учасників таймшерних відносин / Правотворча діяльність та забезпечення системності законодавства України в умовах євроінтеграції: науково-практичний круглий стіл (м. Київ, 03 квітня 2025 р.). Одеса: Видавництво «Юридика», 2025. С. 213-217.

12. Федорченко Н. В., Фатхутдінова І. В. Значення договору таймшеру для набуття речових прав. / Рекодифікація речового права: збірник матеріалів XIV Міжнародного цивілістичного форуму (м. Київ, 16 травня 2025 р.). Одеса: Видавництво «Юридика», 2025. С. 148-150.

Характеристика особистості здобувача. Фатхутдінова Інна Володимирівна народилася 1 травня 1986 року в місті Біла Церква Київської області, Україна. Громадянка України, проживає на території України.

Має дві вищі освіти – економічну та юридичну.

У 2009 році закінчила Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, отримавши кваліфікацію магістра з фінансів за спеціальністю «Фінанси». У 2012 році здобула кваліфікацію магістра права за спеціальністю «Правознавство» у тому ж університеті.

З лютого 2008 року по січень 2015 року працювала економістом в Київському головному регіональному управлінні АТ КБ «ПриватБанк».

З грудня 2015 року по лютий 2016 року переведена на посаду заступника керуючого відділення Київського головного регіонального управління АТ КБ «ПриватБанк».

З лютого 2016 року по березень 2021 року переміщена на посаду директора відділення «Четверте Столичне №39» Північного макрорегіонального управління АТ КБ «ПриватБанк».

Мови: українська, англійська, російська.

Автор 12 наукових публікацій з цивільного права.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертаційна робота написана українською мовою. Текст роботи викладений науковим стилем доступно та послідовно відповідно до поставлених задач дисертаційного дослідження та відповідних структурних елементів (розділів, підрозділів) роботи. В роботі використано в цілому загальноприйнятну термінологію приватного та публічного права відповідно до досліджуваних питань. Стель викладення в дисертації матеріалів досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечують легкість і доступність їх сприйняття.

У результаті попередньої експертизи дисертації Фатхутдінової І. В. і повноти публікації основних результатів дослідження **рецензенти рекомендують:**

1. Прийняти дисертацію Фатхутдінової Інни Володимирівни «Договір таймшеру» до захисту як таку, що відповідає вимогам, які ставляться до робіт на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

2. Рекомендувати призначити головою разової спеціалізованої Вченої ради:

Гриняка Андрія Богдановича, доктора юридичних наук, професора, академіка НАПрН України, заслуженого юриста України, заступника директора з наукової роботи Інституту правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії наук України.

3. Рекомендувати призначити офіційними опонентами по захисту дисертації Фатхутдінової Інни Володимирівни:

Калаура Івана Романовича, доктора юридичних наук, професора, професора кафедри цивільного права і процесу Тернопільського національного економічного університету, члена-кореспондента НАПрН України, заслуженого юриста України;

Гудиму-Підвербецьку Марію Мирославівну, кандидата юридичних наук, доцента, доцента кафедри приватного права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Фатхутдінової Інни Володимирівни «Договір таймшеру».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Фатхутдінової І. В. відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук

у вищих навчальних закладах (наукових установах) затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року №261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року №283), наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року №40 (зі змінами й доповненнями від 31 травня 2019 року №759) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії від 12 січня 2022 р. №44.

3. Рекомендувати призначити головою разової спеціалізованої Вченої ради:

Гриняка Андрія Богдановича, доктора юридичних наук, професора, академіка НАПрН України, заслуженого юриста України, заступника директора з наукової роботи Інституту правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії наук України.

4. Рекомендувати призначити офіційними опонентами по захисту дисертації Фатхутдінової Інни Володимирівни:

Калаура Івана Романовича, доктора юридичних наук, професора, професора кафедри цивільного права і процесу Тернопільського національного економічного університету, члена-кореспондента НАПрН України, заслуженого юриста України;

Гудиму-Підвербецьку Марію Мирославівну, кандидата юридичних наук, доцента, доцента кафедри приватного права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

5. Рекомендувати дисертацію Фатхутдінової Інни Володимирівни «Договір таймшеру» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Результати голосування присутніх на розширеному засіданні відділу докторів та кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації: за – 12; проти – немає; таких, що утрималися – немає.

**Головуюча на засіданні:
провідний науковий співробітник
відділу приватноправових досліджень
Інституту правотворчості та
науково-правових експертиз
Національної академії наук України,
доктор юридичних наук, старший дослідник**

Булат Є. А.